

Rozhovor

Rozhovory jsou tradiční a často využívanou metodou etnografického výzkumu. Do kvalitativních metod řadíme rozhovory polostrukturované. Jejich nespornou výhodou je to, že při jejich vedení můžeme nějaké otázky vynechat, změnit pořadí či mírně přizpůsobit dle odpovědí respondentů.

Ve Vašem krátkém rozhovoru si nejprve zvolte téma, které chcete probírat. Buďte ve formulaci témat konkrétní, ale otázky nesměřujte pouze na zvolené téma, ale ptejte se na důvody, kontexty, přínosy, chápání apod.

Strategie a doporučení při vedení rozhovorů

Začátek rozhovoru

Buďte s respondentem nejlépe sami, na příjemném místě, pokud možno bez rušivých elementů jako je hlasitá hudba, zvuky apod. Krátce se představte, buďte zdvořilí. Uveďte, co studujete, o co se zajímáte a proč byste rozhovor chtěli udělat. Svě téma krátce představte i tehdy, pokud děláte rozhovor se svým kamarádem nebo babičkou. Poté požádejte respondenta o vyplnění souhlasu a zeptejte se, jestli rozhovor můžete nahrát a až poté zapněte nahrávání. **Nikdy nenahrávejte bez dovození!**

Průběh rozhovoru

- 1) V úvodu i závěru rozhovoru je dobré hovořit na neutrální konverzační témata, popřípadě témata, která respondenta zajímají, tak aby byla celá situace ze společenského hlediska co nejpřirozenější. Poté přejděte pozvolna k Vaším otázkám.
- 2) Informujte respondenta, že pokud nebude chtít z jakéhokoliv důvodu na jakoukoliv otázku odpovídat, nemusí. Má na to právo.
- 3) Otázky formulujte vlastními slovy, nečtěte je přímo z papíru.
- 4) Pokládejte stručné a srozumitelné otázky; při dlouhé a košaté otázce zřejmě respondent zapomene na její začátek nebo ji pochopí jinak.
- 5) Po dobu celého rozhovoru se snažte udržovat oční kontakt (ale všeho s mírou:)). Dejte respondentovi najevo, že ho posloucháte a že Vás skutečně zajímají jeho odpovědi.
- 6) Pokuste se o pružné přizpůsobování pořadí otázek podle tématu, které respondent zrovna rozvíjí, ale zároveň dbejte směřování zpět k tématu.
- 7) Pokud nechápete, jak odpověď respondent míní, nebojte se zeptat: „omlouvám se, teď tomu úplně přesně nerozumím, můžete mi více přiblížit, jak jste to myslel?“ Nebo: „Zajímá mě to spíše z tohoto hlediska...“ a zkuste mu položit otázku trochu jinak a konkrétněji.
- 8) Po celou dobu rozhovoru si všímejte, jak se respondent cítí. Pokud vidíte, že mu některé otázky nejsou příjemné, dejte najevo, že je v pořádku na tyto otázky neodpovídat, omluvte se a přejděte dál. Pokládání příliš osobních nebo kontroverzních otázek se vyhněte rovnou předem.
- 9) Na odpovědi reagujte neutrálně, ať už s nimi zcela souzníte nebo jste přímo proti názoru či postoji respondenta. Buďte profesionální.
- 10) Nebojte se chvíle ticha. Není potřeba nepřetržitě mluvit. Ticho může respondentovi napomoci k přemýšlení nebo formulování cenné informace. Nikdy za respondenta neodpovídejte ani mu neskákejte do řeči.

Ukončení rozhovoru

Rozhovor se pokuste ukončit jemně a nenásilně. Na konci rozhovoru sdělte, že vypínáte nahrávání a nahrávací zařízení skutečně vypněte. Uveďte, že děkujete a vážíte si respondentova času. V tuto chvíli ale hned neodcházejte a věnujte respondentovi ještě malou chvíli času.

Mějte na mysli!

Možná Vám přijde, že při zcela banálních tématech se respondent nemůže cítit nepříjemně a nemusíte ho na začátku ujišťovat o jeho právu neodpovídat – není tomu tak. Na prvním místě je vždy respondentův komfort a opravdu nikdy předem nevíte, k jakým tématům se dostanete.

Citace

Dle [citační normy ÚEE](#).

Závěr

Rozhovor přepište přesně doslovně tak, jak vy jste se ptali a respondent odpovídal. V závěru zkuste krátce shrnout respondentovy odpovědi ve vztahu k Vašemu vybranému tématu.

Příklady na témata a otázky rozhovorů

Pro rozhovor si vyberete profesionálního herce, muže ve středním věku, žijícího v Brně. Jako téma Vás bude zajímat: odraz profese – herectví – v identitě respondenta.

Otázky si sestavíte třeba podobně: 1) Kdy jste se začal o divadlo poprvé zajímat? 2) Je někdo ve vaší rodině herec nebo herečka? 3) Jak jste se k herectví dostal? 4) Bylo herectví první obor, který jste studoval nebo jste původně chtěl dělat jinou profesi? 5) Co pro vás váš soubor znamená? 6) Jste s ostatními z divadla/souboru přáteli? Vidáte se i mimo soubor? 7) Co vás na herectví baví? 8) Co pro vás znamená herectví? 9) Má divadlo, ve kterém hrajete nějakou filozofii, která se protíná s vaší osobní? 10) Vnímáte sám sebe jako herce? 11) Máte pocit, že ostatní vás vnímají jako herce? 12) Co chcete na jevišti divákům předat? 13) Odráží se nějak vaše profese i ve vašem volném čase? 14) Plánujete se herectví věnovat i nadále? 15) Dokázal byste si představit, že byste dělal v životě i jinou profesi?

Okruhu témat je opravdu spousta; u vedoucího souboru můžete pátrat nad výběrem repertoáru, zajímat se můžete, jak se v úpravách her odrážejí konkrétní společenská témata, probírat lze třeba i otázky vývoje postavení amatérského divadla ve společnosti... buďte kreativní.